

Kompetensutveckling i försäkringsmedicin

VÄGLEDNINGAR FÖR PLANERING, LEDNING OCH
STYRNING

Sveriges
Kommuner
och Regioner

Förord

En patient som söker hälso- och sjukvård kan, förutom vård och behandling, också vara i behov av en försäkringsmedicinsk bedömning. För att bedömningen ska ske med god patientsäkerhet och kvalitet, behöver den personal som deltar i det försäkringsmedicinska arbetet och som utfärdar medicinska utlåtanden ha särskild kompetens inom området för att kunna hantera komplicerade och komplexa frågeställningar. Detta är till nytta för patienten och bidrar samtidigt till en bättre arbetsmiljö.

SKR har tagit fram sju vägledningar som stöd vid kompetensutveckling inom försäkringsmedicin. Vägledningarna kan användas för hälso- och sjukvårdens planering, ledning, styrning och kvalitetssäkring av utbildnings- och andra insatser för att utveckla kompetensen hos olika professioner inom hälso- och sjukvården. Målgrupper är verksamhetschefer och övriga som ansvarar för att personal inom hälso- och sjukvården har tillräcklig kompetens i försäkringsmedicin. Kursansvariga, utbildare och handledare kan också ha stöd av vägledningarna.

Vägledningarna togs fram av SKR under 2017-2018 i samverkan med sakkunniga och andra nyckelpersoner från landsting/ regioner och de universitet som har grundutbildning för läkare. Under 2020 har vägledningarna reviderats och uppdaterats. Arbetet har skett inom ramen för SKR:s och regeringens överenskommelse om en kvalitetssäker och effektiv sjukskrivnings- och rehabiliteringsprocess.

Stockholm november 2020

Helén Lundkvist Nymansson

Avdelningen för vård och omsorg

Innehåll

Förord	2
Inledning	5
Hälsa- och sjukvårdens försäkringsmedicinska uppdrag	5
Stöd för kompetensutveckling	5
Att använda vägledningarna	7
Läkares grundutbildning	9
Utbildningens mål	9
Läkares allmäntjänstgöring	11
Utbildningens mål	11
Förlag på genomförande	12
Utbildningsinnehåll	14
Läkares specialiseringstjänstgöring	18
Utbildningens mål	18
Förlag på genomförande	19
Specialiseringstjänstgöringens innehåll	20
Specialistkompetenta läkare	24
Utbildningens mål	24
Fortbildningens innehåll	25
Medicinskt sakkunniga läkare	26
Utbildningens mål	26
Vidareutbildningens innehåll	27
Funktion för koordinering	29
Utbildningens mål	29
Förkunskaper och utbildning	29
Kompetensstege för rehabiliteringskoordinatorer	30
Kompetensmål	30
Bedömningsförmåga och förhållningssätt	31
Basutbildning för rehabiliteringskoordinator	32
Vidareutbildning för rehabiliteringskoordinatorer	36
Hälsa- och sjukvårdspersonal	37
Behov av kompetens inom försäkringsmedicin	37
Kompetensmål	37
Utbildningens innehåll – generell kompetens	38
Utbildningens innehåll – specifik kompetens	40

Individuell kompetensutveckling.....	41
Bilaga 1. Delmål läkares specialiseringstjänstgöring	43
Generella delmål (a och b) i Socialstyrelsens målbeskrivning av relevans för kompetens och lärande inom det Försäkringsmedicinska området.....	43

Inledning

Hälso- och sjukvårdens försäkringsmedicinska uppdrag

Det försäkringsmedicinska uppdraget innebär att hälso- och sjukvården, förutom att utreda och behandla medicinska förhållanden, även ska bedöma i vilken utsträckning en medicinskt betingad funktionsnedsättning på grund av en skada eller sjukdom påverkar patientens dagliga liv och möjlighet att studera eller arbeta. Bedömningen ska muntligt och ibland skriftligt kommuniceras till patienten och vid behov till andra aktörer utanför hälso- och sjukvården. I mer komplexa fall behövs bedömningar och samverkan mellan flera professioner med olika kompetens.

Utbildningsaktiviteter som syftar till att ge läkare, rehabiliteringskoordinatorer och annan berörd hälso- och sjukvårdspersonal tillräcklig kompetens att hantera försäkringsmedicinska frågeställningar kräver en bred ansats och behöver möta ett antal kompetenskrav¹.

Nationellt försäkringsmedicinskt forum² har definierat det försäkringsmedicinska kunskapsområdet enligt följande:

DEFINITION AV FÖRSÄKRINGSMEDICIN

Det försäkringsmedicinska kunskapsområdet innefattar medicinsk undersökning och utredning, bedömning av funktionstillstånd och aktivitetsnivå samt förebyggande, behandlande och rehabiliterande insatser kopplat till försäkringsmässiga ställningstaganden och hur dessa påverkar individen. Utgångspunkten är tvärvetenskaplig kunskap och beprövad erfarenhet samt det ömsesidiga förhållandet mellan sjuklighet, medicin och försäkringssystem.

Stöd för kompetensutveckling

Vägledning för ledning och styrning av kompetensutveckling inom det försäkringsmedicinska kunskapsområdet ska bidra till kvalitet och patientsäkerhet i hälso- och sjukvårdens arbete med försäkringsmedicinska frågeställningar.

De målgrupper som kan ha nytta av vägledningarna är verksamhetschefer och andra som ansvarar för att personal inom hälso- och sjukvården uppnår tillräcklig kompetens för det försäkringsmedicinska uppdraget. Även kursansvariga, utbildare och handledare kan ha stöd av vägledningarna. Vårdgivare ansvarar för att berörd personal har kompetens att utfärda intyg, vilket tydliggörs i Socialstyrelsens intygsföreskrift³

¹ Kiessling and Arrelöv. Sickness certification as a complex professional and collaborative activity - a qualitative study. BMC Public Health 2012, 12:702.
<http://www.biomedcentral.com/1471-2458/12/702>

² Samarbetsorgan på nationell nivå för aktörer inom försäkringsmedicinska området

³ [Socialstyrelsens föreskrifter om att utfärda intyg i hälso- och sjukvården](#)

Vägledningar utifrån gällande regelverk

Sju vägledningar har tagits fram för att stödja planering och innehåll i utbildnings- och kompetensutvecklingsinsatser. Fem av dessa är vägledningar för progression⁴ i läkares kompetensutveckling, en är för funktionen för koordinering och ytterligare en för berörd hälso- och sjukvårdspersonal.

Vägledning för försäkringsmedicinsk kompetensutveckling finns för:

1. Läkares grundutbildning
2. Läkares allmäntjänstgöring
3. Läkares specialiseringstjänstgöring
4. Specialistkompetenta läkare
5. Medicinskt sakkunniga läkare
6. Funktion för koordinering
7. Hälso- och sjukvårdspersonal

Vägledningarna utgår från följande lagar, föreskrifter och riktlinjer om läkares och legitimerad hälso- och sjukvårdspersonals yrkesutövning:

[Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd om allmäntjänstgöring för läkare](#)

[Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd om läkarnas specialiseringstjänstgöring](#)

[Patientsäkerhetslagen](#)

[Lag om koordineringsinsatser för sjukskrivna patienter](#)

[Socialstyrelsens föreskrifter om att utfärda intyg i hälso- och sjukvården. pdf](#)

[Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd om ledningssystem för systematiskt kvalitetsarbete. pdf](#)

[Socialstyrelsens försäkringsmedicinska beslutsstöd](#)

[Socialstyrelsens nationella riktlinjer för God vård. pdf](#)

Målbeskrivningar för vägledningarna

Vägledningarna innehåller lärandemål för läkares grundutbildning respektive kompetensmål för läkares övriga utbildnings- och kompetensnivåer, funktion för koordinering och hälso- och sjukvårdspersonal. Målen är inriktningsmål för att uppnå en viss kompetensnivå och omfattar förslag på utbildnings- och

⁴ I detta fall menas kompetensutveckling över tid från grundutbildning till specialistkompetens och fortbildning.

fortbildningsinsatser. Innehåll och djup i olika utbildningsmoment anpassas utifrån verksamhetens och individens behov.

De kunskapsområden som bör ingå för att uppnå kompetensnivåerna för läkare, funktion för koordinering och för hälso- och sjukvårdspersonal är i stort sett detsamma. Vilken kunskap som behöver förmedlas varierar dock mellan grupperna utifrån behov och med utgångspunkt från individens bakgrundskunskaper, funktion och verksamhetens uppdrag.

Mål för kompetensutveckling

Läkares grundutbildning: huvudsakligen uppnå kännedom om eller förståelse för olika försäkringsmedicinska frågeställningar.

Läkares allmäntjänstgöring: fördjupa sitt kunnande och att tillämpa kunskaper under handledning.

Läkares specialiseringstjänstgöring: läkaren ska successivt lära sig att självständigt tillämpa sina kunskaper i mötet med patienten.

Specialistkompetenta läkare: bibehålla kompetens och kunna anpassa det kliniska arbetet med försäkringsmedicinska frågor till förändringar i regelsystem och handläggning av olika sjukdomstillstånd.

Medicinskt sakkunnig läkare: ytterligare kompetens med fokus på systemkunskap och pedagogisk kompetens.

Funktion för koordinering: grundläggande basutbildning, kontinuerlig fortbildning och vidareutbildning kopplat till utbildningsbakgrund, arbetsuppgifter och verksamhetens uppdrag.

Hälso- och sjukvårdspersonal: uppnå kännedom om eller förståelse för olika frågeställningar för att kunna bidra till vårdteamets försäkringsmedicinska arbete.

Former för lärande

Vägledningarna innehåller rekommendationer för hur målen kan uppnås och förslag på innehåll i olika utbildningsmoment. Bas för kompetensutvecklingen är klinisk tjänstgöring under handledning inom hälso- och sjukvården, samt kollegial samverkan med stöd av andra utbildningsmoment i form av enskilda kurser och seminarier.

Övriga möjliga former för kompetensutveckling kan vara auskultation på Försäkringskassan och Arbetsförmedlingen samt medsittning vid patientmöten, kombinerat med uppföljande diskussion runt vägval och förhållningssätt.

Att använda vägledningarna

För samtliga målgrupper ingår innehåll som utgör en gemensam grund för kunskap och kompetens inom försäkringsmedicin. Det gäller kunskap inom följande områden:

- Hälsa- och sjukvårdens uppdrag, roll och ansvar
- Lagar och regelverk
- Försäkringsmedicinska begrepp
- Övriga aktörers uppdrag, roll och ansvar
- Försäkringsmedicinska intyg och utlåtanden
- Socialstyrelsens försäkringsmedicinska beslutsstöd
- Samordning och samverkan
- Sjukdom, funktionsnedsättning och arbete
- Etik, värderingar och förhållningssätt

Samtliga dessa områden bör ingå i en grundläggande utbildning i försäkringsmedicin. I vägledningarna har områdena anpassats för målgruppen och i respektive vägledning framgår vad som då bör ingå.

SKR:s stöd utbildningar

Det finns idag ett flertal färdiga utbildningar som ger grunderna i försäkringsmedicin.

SKR har två webbutbildningar i klinisk försäkringsmedicin. Den ena webbutbildningen riktar sig till AT/ BT-läkare och andra yrkesgrupper i hälso- och sjukvården och den andra riktar sig till ST-läkare och specialistläkare.

Forsakringsmedicin.skr.se

SKR har även en webbutbildning för funktion för koordinering.

Rehabiliteringskoordinering.skr.se

Utöver webbutbildningarna finns även SKR:s båda skrifter ”Metodbok för koordinering” och ”Att leda och styra försäkringsmedicin inom hälso- och sjukvården”, samt flera filmer om rehabiliteringskoordinering. Samtliga material kan användas som stöd vid utbildning i försäkringsmedicin

Läkares grundutbildning

Utbildningens mål

Under grundutbildningen är det viktigt att läkarstudenten får baskunskaper inför praktik och klinisk tjänstgöring. Dit hör kunskaper inom det försäkringsmedicinska området kopplat till hälso- och sjukvårdens uppdrag och läkarens roll, interprofessionellt samarbete inom hälso- och sjukvården och grundläggande kunskaper om det svenska välfärdssystemet.

Lärandemålen är formulerade med utgångspunkt från krav för läkarexamen och progression i grundutbildningens olika delar. Det innebär att det i olika lärandemoment ingår försäkringsmedicinska frågeställningar och att kraven successivt ökar. En enskild kurs i försäkringsmedicin kan inte tillgodose alla lärandemål och behöver kompletteras med andra utbildningsmoment som belyser relevanta frågeställningar för professionell utveckling i enlighet med dessa.

Lärandemål

Kunskap och förståelse

Studenten ska vid läkarexamen kunna:

Redogöra för hälso- och sjukvårdens försäkringsmedicinska uppdrag.

Redogöra för vad en försäkringsmedicinsk bedömning och dokumentation av samband mellan funktionsnedsättning och aktivitetsbegränsning orsakad av sjukdom innebär.

Beskriva socialförsäkringens betydelse ur ett samhälls- och individperspektiv. Förklara centrala begrepp inom socialförsäkringen.

Redogöra för de olika involverade aktörernas uppdrag, roller och ansvar med fokus på sjukskrivnings- och rehabiliteringsprocessen.

Beskriva betydelsen av samverkan mellan olika aktörer.

Redogöra för användandet av intyg och utlåtanden inom olika medicinska specialiteter.

Redogöra för hur arbete och arbetsmiljö påverkar hälsa och sjukfrånvaro.

Redogöra för hur läkaren kan få tillgång till kunskapsbaserade riktlinjer och evidens som stöd vid sjukskrivning och rehabilitering.

Färdighet och förmåga

Studenten ska vid läkarexamen med stöd av handledning kunna:

Tillämpa relevant lagstiftning, regelverk och riktlinjer vid handläggning av patientärenden som rör sjukskrivning.

Göra en hälsomässig riskbedömning för enskild patient i förhållande till försäkringsmedicinska aspekter och risken för medikalisering, samt väga detta mot fördelar med sjukskrivning.

Bedöma grad och varaktighet av en patients funktionsnedsättning och aktivitetsbegränsning kopplat till bakomliggande sjukdom eller skada samt krav i patientens situation i förhållande till arbete eller studier.

Utfärda försäkringsmedicinska intyg och utlåtanden med utgångspunkt från Socialstyrelsens intygsföreskrift och med stöd av diagnosspecifika rekommendationer i det försäkringsmedicinska beslutsstödet.

Använda de övergripande principerna i Socialstyrelsens försäkringsmedicinska beslutsstöd som vägledning vid arbetet med sjukskrivningar samt beakta och värdera Socialstyrelsens rekommendationer för sjukskrivning utifrån sjukdomar och tillstånd i förhållande till den enskilda patienten.

Utfärda medicinska utlåtanden och intyg utformat på ett språk som är förståeligt för patienter och andra personer utan medicinsk kompetens.

Samverka med patienten och andra relevanta aktörer i sjukskrivnings- och rehabiliteringsprocessen.

Värderingsförmåga och förhållningssätt

Studenten ska vid läkarexamen kunna:

Tillämpa ett professionellt förhållningssätt och förståelse för läkarens olika roller såväl i relation till patienten som medicinskt sakkunnig so intygsutfärdare avseende socialförsäkringen.

Förstå betydelsen av att identifiera och involvera olika yrkesgrupper inom hälso- och sjukvården i bedömning och behandling av patientens problem kopplat till sjukskrivning och rehabilitering.

Agera med ett professionellt förhållningssätt med hänsyn taget till mångfald, integritet, opartiskhet och sekretess.

Uppmärksamma etiska frågeställningar som kan uppkomma i samband med sjukskrivning och rehabilitering.

Beakta hur aspekter relaterade till arbete, familjesituation, socio-ekonomiska förhållanden, kultur, attityder och värderingar kan påverka en person och dennes hälsa kopplat till sjukfrånvaro, sjukskrivning och rehabilitering.

Beakta aspekter runt jämlikhet, jämställdhet och våld i nära relationer kopplat till ohälsa och sjukskrivning.

Läkares allmäntjänstgöring

Utbildningens mål

Allmäntjänstgöringen syftar till att läkaren ska utveckla sina kunskaper, färdigheter och förhållningssätt med utgångspunkt i arbetet med patienter. Fokus för utbildning på denna nivå är försäkringsmedicinska frågeställningar i det kliniska arbetet kopplat till ohälsa, sjukfrånvaro och sjukskrivning. Vägledningen bygger vidare på vägledning för Läkares grundutbildning och utgör en bas för specialistkompetens, som är nästa nivå i kompetensutvecklingen.

En särskild kurs i klinisk försäkringsmedicin under allmäntjänstgöringen kan ge viktiga förutsättningar för den kliniska handledningen och andra utbildningar. Förslag på utbildningens innehåll kan också användas som stöd för planering av enskilda kurser och andra utbildningsmoment.

Kompetensmål

Målet är att läkaren med stöd av handledning successivt utvecklar sin förmåga att hantera försäkringsmedicinska frågeställningar kopplat till sjukskrivning och rehabilitering av patienter, med utgångspunkt från:

- Patientens behov av medicinska insatser i samband med försäkringsmedicinska bedömningar och rekommendationer
- Lagar, förordningar och andra författningar som reglerar sjukvårdens ansvar och läkarens yrkesutövning
- Gällande etiska värderingar och förhållningssätt i hälso- och sjukvården.
- Vetenskap och beprövad erfarenhet
- Kvalitet och patientsäkerhet inklusive aspekter runt jämlikhet och jämställdhet

Efter genomgången utbildning ska läkaren kunna tillämpa ett professionellt förhållningssätt gentemot patienten men också hantera den dubbla rollen i samband med sjukskrivning. Att som behandlande läkare både ha en förtroendefull relation till patienten och att verka som medicinskt sakkunnig och intygsutfärdare avseende socialförsäkringen och andra relevanta försäkringar.

Inriktningen är att läkaren efter fullgjord allmäntjänstgöring kan:

Hantera hälso- och sjukvårdens ansvar och försäkringsmedicinska uppdrag kopplat till patienter i behov av sjukskrivning.

Bedöma och beskriva patientens funktionsnedsättning, aktivitetsbegränsning och arbetsförmåga till följd av sjukdom, samt dess varaktighet.

Upprätthålla ett etiskt förhållningssätt och en god patient-läkarrelation i samband med sjukskrivning och rehabilitering för återgång till arbete.

Utfärda medicinska intyg enligt Socialstyrelsens föreskrifter och rekommendationer på ett språk som är förståeligt för patienter och andra aktörer.

Bedöma när andra yrkesgrupper eller aktörer inom eller utanför egna vårdteamet behöver involveras i utredning av patientens funktionsnedsättning och aktivitetsnivå i förhållande till arbete.

Kommunicera bedömningar och utlåtanden både muntligt och skriftligt till patienten, dennes arbetsgivare eller myndigheter.

Tillämpa Socialstyrelsens försäkringsmedicinska beslutsstöd⁵ vid bedömning av arbetsförmåga och utfärdande av läkarintyg vid sjukskrivning.

Dokumentera underlag och bedömning i patientens journal.

Vara medveten om och hantera risker för medikalisering och långvarig sjukskrivning.

Hantera frågor runt jämlikhet, jämställdhet och våld i nära relationer kopplat till sjukfrånvaro och sjukskrivning.

Förlag på genomförande

Kompetensmålen uppnås huvudsakligen genom kliniskt arbete under handledning. Utöver det kan särskilda kurser inom försäkringsmedicin och andra ämnesområden som belyser målområdena samt auskultation och medsittning också bidra till att läkaren uppnår målen.

Handledning och auskultation

Den kliniska handledningen innehåller träning för bedömning av patientens funktionstillstånd, aktivitetsbegränsning, prognos för arbetsåtergång och rehabiliteringsbehov samt utfärdande av intyg och utlåtanden vid sjukskrivning. Dessutom tränas läkaren i att hantera etiska konflikter och får stöd att utveckla ett professionellt och salutogent förhållningssätt kopplat till sjukskrivning av patienter. Som stöd kan olika beslutsstöd och vägledningar användas, till

⁵ Läkaren ska lära sig att förhålla sig till det försäkringsmedicinska beslutsstödet och hur det ska användas i bedömningar av arbetsförmåga och i dialog med patienten, dennes arbetsgivare och involverade myndigheter.

exempel Socialstyrelsens försäkringsmedicinska beslutsstöds specifika rekommendationer samt förhållningssätt och etiska frågeställningar utifrån de övergripande principerna, läkaretiska principer och Socialstyrelsens intygsföreskrift.

Auskultation på Försäkringskassan eller Arbetsförmedlingen kan vara en möjlighet för att diskutera handläggning. Medsittning vid patientmöten som innehåller bedömning och utfärdande av läkarintyg vid sjukskrivning kombinerat med uppföljande diskussion runt vägval och förhållningssätt.

Utbildningsinnehåll

1. Aktuella regelsystem och fastställda rekommendationer

Innehåll	Beskrivning
Lagstiftning som berör hälso- och sjukvården	Innehåll i lagar och föreskrifter som berör hälso- och sjukvårdens försäkringsmedicinska arbete. Lagar som reglerar läkares yrkesutövning. <ul style="list-style-type: none"> • Hälso- och sjukvårdslagen • Patientsäkerhetslagen • Patientskadelagen • Offentlighets- och sekretesslagen • GDPR • Patientdatalagen • Lagen om koordineringsinsatser för sjukskrivna patienter
Olika typer av försäkringar	<ul style="list-style-type: none"> • Försäkringar reglerade av riksdag • Kollektivavtalade försäkringar • Person- och gruppörsäkringar
Lagstiftning som reglerar patientens behov av medicinska bedömningar och utlåtanden vid sjukskrivning	<ul style="list-style-type: none"> • Socialförsäkringsbalken • Sjuklönelagen
Andra lagar av betydelse för sjukfrånvaro, sjukskrivning och rehabilitering	<ul style="list-style-type: none"> • Arbetsmiljölagstiftning • Lagen om anställningsskydd • Arbetslöshetsförsäkring • Socialtjänstlagen, försörjningsstöd
Socialstyrelsens intygsföreskrift och föreskrift om ledningssystem för systematiskt kvalitetsarbete	Vad föreskrifterna innebär för läkarens och vårdenhetens arbete med sjukskrivning och rehabilitering.
Förmåner och underlag	Vem som fattar beslut om förmåner och vilka underlag som behövs från hälso- och sjukvården vid: <ul style="list-style-type: none"> • Sjuklön • Sjukpenning • Förebyggande sjukpenning • Arbetslöshetsförsäkring • Försörjningsstöd
Socialstyrelsens försäkringsmedicinska beslutsstöd	Vad de övergripande principerna och diagnosspecifika rekommendationerna i Socialstyrelsens försäkringsmedicinska beslutsstöd innebär och hur de kan användas i det praktiska arbetet med sjukskrivning och rehabilitering. <ul style="list-style-type: none"> • Värdering av innehåll och utgångspunkt för rekommendationerna • Användning som stöd i läkarens och hälso- och sjukvårdens arbete
Grundläggande begrepp i socialförsäkringen kopplat till sjukskrivning och rehabilitering	Högekostnadsskydd, karensavdrag, förstadagsintyg, sjukpenninggrundande inkomst, avstämningsmöte, rehabiliteringskedja, sjuk- och aktivitetsersättning.

2. Medicinska intyg och utlåtanden

Innehåll	Beskrivning
Utfärdande av försäkringsmedicinska intyg och utlåtanden	Att skriva försäkringsmedicinska intyg och utlåtanden enligt gällande lagstiftning (utifrån sekretessregler, GDPR och Socialstyrelsens föreskrifter och rekommendationer) på ett språk och med en terminologi som är förståelig för patienter och andra aktörer.
Dokumentation	Hur underlag för försäkringsmedicinska bedömningar och rekommendationer dokumenteras i patientjournalen.
Socialstyrelsens intygsföreskrift och försäkringsmedicinskt beslutsstöd	Hur Socialstyrelsens intygsföreskrift, försäkringsmedicinskt beslutsstöd och andra vägledningar och kunskapsstöd kan bidra till kvalitet och patientsäkerhet vid utfärdande av medicinska utlåtanden.

3. Sjukvårdens uppdrag, roll, ansvar

Innehåll	Beskrivning
Tillämpning av försäkringsmedicinska aspekter	Hur läkaren i sitt kliniska arbete tillämpar försäkringsmedicinska aspekter vid behandling av en patient utifrån patientens behov och förutsättningar
Hälso- och sjukvårdens och läkarens uppdrag, roll och ansvar	Hälso- och sjukvårdens och läkarens uppdrag, roll och ansvar utifrån de lagar, förordningar och föreskrifter som reglerar sjukvården och läkares yrkesutövning

4. Övriga aktörers uppdrag, roll, ansvar

Innehåll	Beskrivning
Övriga aktörers uppdrag, ansvar och resurser i sjukskrivnings- och rehabiliteringsprocessen	<ul style="list-style-type: none">• Krav och förväntningar på patienten, patientens rättigheter och skyldigheter• Arbetsgivarens ansvar och möjligheter• Företagshälsovårdens roll och arbetsgivarens rehabiliteringsansvar• Försäkringskassans uppdrag och ansvar, vad samordningsansvar innebär• Arbetsförmedlingens uppdrag, möjligheter och ansvar• Socialtjänstens uppdrag, möjligheter och ansvar• Privata försäkringsbolag

5. Samordning och samverkan

Innehåll	Beskrivning
Hur uppdrag, roller och ansvar påverkar samordning och samverkan	Hur olika uppdrag, roller och ansvar påverkar samordning och samverkan mellan olika aktörer med utgångspunkt från patientens situation
Hantering av försäkringsmedicinska frågeställningar	Hur hälso- och sjukvården kan hantera försäkringsmedicinska frågeställningar i kontakter med patienter, arbetsgivare, myndigheter och andra organisationer
Kompletterande underlag från annan kompetens	När ett försäkringsmedicinskt ställningstagande behöver kompletteras med underlag från annan kompetens inom hälso- och sjukvården
Förutsättningar för och behov av samverkan	Hälso- och sjukvårdens förutsättningar för och behov av samverkan med olika aktörer
Samverkan med externa aktörer	Hur läkaren initierar och medverkar i samverkan mellan aktörer utanför hälso- och sjukvården
Funktionen för koordinering	Rehabiliteringskoordinators roll vid samordning och samverkan, internt och externt

6. Sjukdom, funktionshinder och arbete

Innehåll	Beskrivning
Medicinsk funktionsnedsättning och försäkringsmedicinska frågeställningar	Sambandet mellan medicinskt betingad funktionsnedsättning (medfödd eller förvärvad sjukdom och skada) och olika försäkringsmedicinska frågeställningar
Bedömning av funktionsnedsättning, aktivitetsbegränsning och arbetsförmåga	Hur läkaren bedömer och beskriver patientens funktionsnedsättning, aktivitetsbegränsning och arbetsförmåga samt dess varaktighet
ICF	Hur International Classification of Functioning (ICF) är uppbyggd och kan användas
Arbetsplatsens påverkan	Hur hinder och möjligheter på en arbetsplats kan påverka individens möjlighet att arbeta vid funktionsnedsättning på grund av sjukdom eller skada

Att arbeta trots sjukdom och funktionsnedsättning	Anpassning av arbetsplats, arbetsuppgifter och arbetstider, arbetshjälpmiddel, omplacering, utbildning och kompetensutveckling, arbetsträning och arbetsprövning
---	--

7. Etik, värderingar och förhållningssätt

Innehåll	Beskrivning
Etiska riktlinjer för hälso- och sjukvården	Hur etiska riktlinjer kan ge stöd vid hantering av dilemman och runt förhållningssätt i arbetet med försäkringsmedicinska frågor
Ojämlighet vid sjukskrivning	Risker för ojämlikhet avseende kön, etnicitet med mera, som uppstår vid försäkringsmedicinska frågeställningar
Jämställdhet och våld i nära relation	Ha kunskap om betydelsen av jämställdhet och våld i nära relationer vid försäkringsmedicinska bedömningar
Socialstyrelsens försäkringsmedicinska beslutsstöd och andra vägledningar	Användning av de övergripande principerna i Socialstyrelsens försäkringsmedicinska beslutsstöd och andra vägledningar om förhållningssätt i det praktiska arbetet med sjukskrivning och rehabilitering
Risker och nytta med sjukskrivning	Värdering av nytta och risker vid sjukfrånvaro och sjukskrivning
Medikalisering	Vara medveten om och kunna hantera risker för medikalisering och långvarig sjukskrivning
Aktörers olika uppfattning om behov av sjukskrivning	Att hantera olika uppfattningar om behov av sjukskrivning, <ul style="list-style-type: none"> • mellan patienten och läkaren • mellan patienten, läkaren och arbetsgivaren • mellan olika personer i vårdteamet • mellan patienten, läkaren och handläggaren på Försäkringskassan • mellan aktörer utanför sjukvården

Läkares specialiseringstjänstgöring

Utbildningens mål

Specialiseringstjänstgöring syftar till att läkaren successivt utvecklar sina kunskaper, färdigheter och förhållningssätt, för att självständigt kunna hantera försäkringsmedicinska frågeställningar kopplat till patienternas behov av försäkringsmedicinska bedömningar inom aktuell klinisk specialitet.

Kompetenskrav för specialistkompetens regleras i Socialstyrelsens målbeskrivning för specialiseringstjänstgöring⁶. Förutom delmål *b4 Försäkringsmedicin* är delmål för följande områden inom försäkringsmedicin aktuella:

- a1 Medarbetarskap, ledarskap och pedagogik
- a2 Etik, mångfald och jämlikhet
- a4 Systematiskt kvalitets- och patientsäkerhetsarbete
- a5 Medicinsk vetenskap
- a6 Lagar och andra föreskrifter samt hälso- och sjukvårdens organisation
- b1 Kommunikation med patienter och närstående
- b2 Sjukdomsförebyggande arbete

Kompetenskraven är utförligare beskrivna i Bilaga 1, Delmål läkares specialisttjänstgöring

Förutom ovanstående bygger vägledningen vidare på vägledningarna för Läkares grundutbildning och för Läkares allmäntjänstgöring.

⁶ Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd. Läkarnas specialiseringstjänstgöring. Målbeskrivningar 2015.

Kompetensmål

Inriktningen är att läkaren efter genomgången specialistutbildning i sitt kliniska arbete kan:

Integrera försäkringsmedicinska aspekter i vård, behandling och rehabilitering.

Tillämpa lagar och andra föreskrifter som berör hälso- och sjukvården inom det försäkringsmedicinska området.

Utfärda olika intyg och utlåtanden enligt gällande regelverk.

Bemöta patienten med respekt oberoende av kön, etnisk tillhörighet, trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning eller ålder, vid försäkringsmedicinska frågeställningar.

Kommunicera sina försäkringsmedicinska bedömningar på ett för mottagaren förståeligt och respektfullt sätt, inklusive besked om att intyg inte kommer att skrivas.

Hantera etiska problem samt värde- och rollkonflikter kopplat till försäkringsmedicinska frågeställningar.

Bedöma samband mellan sjukdom, skada och funktionsnedsättning, samt aktivitetsbegränsning.

Redogöra för olika aktörers uppdrag, ansvar och resurser samt hur dessa relaterar till varandra i sjukskrivnings- och rehabiliteringsprocessen.

Samverka med aktörer inom och utanför hälso- och sjukvården vid försäkringsmedicinska frågor som rör den enskilda patienten.

Värdera konsekvenserna av sjukskrivning tillsammans med patienten, och förstärka individens resurser för att främja hälsa och återgång i arbete.

Utforma en ändamålsenlig och realistisk rehabiliteringsplan tillsammans med patienten.

Använda Socialstyrelsens försäkringsmedicinska beslutsstöd vid bedömning av arbetsförmåga.

Grundutbildning och utbildning under allmäntjänstgöring ger baskompetens att bygga vidare på. Läkare som uppnått baskompetens enligt målbeskrivning för allmäntjänstgöring behöver inte göra om dessa utbildningsmoment under sin specialiseringstjänstgöring.

Förlag på genomförande

Kompetensmålen uppnås huvudsakligen genom kliniskt tjänstgöring under handledning. Utöver det kan särskilda kurser inom försäkringsmedicin och andra ämnesområden som belyser målområdena, auskultation och medsittning,

kvalitets-, utvecklings- samt vetenskapligt arbete bidra till att läkaren uppnår kompetensmålen.

Klinisk tjänstgöring under handledning innebär yrkesutövning under eget ansvar, med stöd av handledare. Den kliniska handledningen ska rikta in sig på försäkringsmedicinska frågeställningar som är aktuella för specialiteten och utgå från befintliga regelsystem, beslutsstöd och vägledningar.

Handledningen kan kompletteras med *auskultation* hos Försäkringskassan, Arbetsförmedlingen, kommunens socialtjänst och andra aktuella myndigheter eller aktörer.

Innehåll och utformning av kompetensutvecklingen beror på läkarens och handledarens kompetens inom området, utbildningsutbud och möjligheter till auskultation eller medsittning.

Kurser och seminarier inom kunskapsområdet försäkringsmedicin ger värdefulla kunskaper som komplement till och underlag för handledning och diskussion med kollegor, samt för dialog och samverkan med aktörer utanför hälso- och sjukvården.

Specialiseringstjänstgöringens innehåll

Innehåll och behov av fördjupning inom olika avsnitt anpassas beroende på blivande specialitet och baskunskaper.

1. Aktuella regelsystem och fastställda rekommendationer

Innehåll	Beskrivning
Lagar och föreskrifter som reglerar hälso- och sjukvårdens arbete	<ul style="list-style-type: none">• Sekretesslagstiftning• GDPR• Socialstyrelsens intygsföreskrift• Socialstyrelsens föreskrift om ledningssystem för systematiskt kvalitetsarbete
Lagar, förordningar och föreskrifter	Hur läkaren hanterar lagar, förordningar och föreskrifter av betydelse för försäkringsmedicinska ställningstaganden i det kliniska arbetet och hur de påverkar patienten.
Reglering av Försäkringskassans arbete	Socialförsäkringen: <ul style="list-style-type: none">• sjukförsäkring• arbetsskadeförsäkring• omvårdnadsbidrag• handikappersättning• sjuk- och aktivitetsersättning• assistansersättning
Reglering av Arbetsförmedlingens arbete	<ul style="list-style-type: none">• arbetslöshetsförsäkring• sjukskrivning vid deltagande i arbetsmarknadspolitiska åtgärder

	<ul style="list-style-type: none"> nyanlända
Reglering av socialtjänstens arbete	<ul style="list-style-type: none"> försörjningsstöd
Reglering av arbetsgivarens ansvar:	<ul style="list-style-type: none"> sjuklönelagen arbetsmiljölagstiftning. privata och kollektivavtalade försäkringar

2. Medicinska intyg och utlåtanden

Innehåll	Beskrivning
Utfärdande av medicinska intyg och utlåtande	Hur man skriver medicinska intyg och utlåtande enligt gällande lagstiftning, Socialstyrelsens föreskrifter och rekommendationer och på ett språk och med en terminologi som är förståelig för patienter och andra aktörer.
Dokumentation	Hur underlag för försäkringsmedicinska bedömningar och rekommendationer dokumenteras i patientjournalen.

3. Hälso- och sjukvårdens uppdrag, roll och ansvar

Innehåll	Beskrivning
Tillämpning av försäkringsmedicinska aspekter	Hur man i sitt kliniska arbete tillämpar försäkringsmedicinska aspekter vid undersökning och behandling av patienten, utifrån patientens behov och förutsättningar.
Hälso- och sjukvårdens och läkarens uppdrag, roll och ansvar	Uppdrag, roll och ansvar utifrån de lagar, förordningar och föreskrifter som reglerar sjukvården och läkares yrkesutövning.

4. Övriga aktörers uppdrag, roll, ansvar

Innehåll	Beskrivning
Övriga aktörers uppdrag, ansvar och resurser i sjukskrivnings- och rehabiliteringsprocessen	<ul style="list-style-type: none"> Krav och förväntningar på individen, rättigheter och skyldigheter Arbetsgivarens ansvar och möjligheter Företagshälsovårdens roll och arbetsgivarens rehabiliteringsansvar Försäkringskassans uppdrag och ansvar, vad samordningsansvar innebär Arbetsförmedlingens uppdrag, möjligheter och ansvar

	<ul style="list-style-type: none"> • Socialtjänstens uppdrag, möjligheter och ansvar • Privata försäkringsbolag
--	---

5. Samordning och samverkan

Innehåll	Beskrivning
Hantering av försäkringsmedicinska frågeställningar	Hur hälso- och sjukvården kan hantera försäkringsmedicinska frågeställningar i kontakten med patienten, arbetsgivare, myndigheter och andra aktörer.
Kompletterande underlag från annan kompetens	När en försäkringsmedicinsk bedömning och rekommendation behöver kompletteras med underlag från annan kompetens inom eller utanför hälso- och sjukvården.
Samverkan med interna och externa aktörer	Hur man initierar och medverkar i samverkan med aktörer inom och utanför hälso- och sjukvården.
Funktion för koordinering	Rehabiliteringskoordinators roll vid samordning och samverkan, internt och externt.

6. Sjukdom, funktionshinder och arbete

Innehåll	Beskrivning
Medicinsk funktionsnedsättning och försäkringsmedicinska frågeställningar	Sambandet mellan medicinskt betingad funktionsnedsättning (medfödd eller förvärd sjukdom och skada) och olika försäkringsmedicinska frågeställningar.
Bedömning och beskrivning av funktionsnedsättning och aktivitetsbegränsning	Hur man bedömer och beskriver en patients funktionsnedsättning, aktivitetsbegränsning och arbetsförmåga samt dess varaktighet.
Resurser och verktyg för möjlighet att arbeta trots sjukdom och funktionsnedsättning	Anpassning av arbetsplats, arbetsuppgifter och arbetstider, arbetshjälpmedel, omplacering, utbildning och kompetensutveckling, arbetsträning och arbetsprövning, lönebidrag.

7. Etik, värderingar och förhållningssätt

Innehåll	Beskrivning
Etiska riktlinjer för hälso- och sjukvården	Hur etiska riktlinjer kan ge stöd vid hantering av dilemman och runt förhållningssätt i arbetet med försäkringsmedicinska frågor.

Ojämlighet och etiska dilemman	Hur man kan hantera och förhålla sig till risker gällande ojämlikhet och etiska dilemman som kan uppstå vid försäkringsmedicinska frågeställningar.
Jämställdhet och våld i nära relation	Hantering av frågor om jämställdhet och våld i nära relationer kopplat till ohälsa, sjukfrånvaro och sjukskrivning.
Socialstyrelsens försäkringsmedicinska beslutsstöd och andra vägledningar	Användning av de övergripande principerna i Socialstyrelsens försäkringsmedicinska beslutsstöd och andra vägledningar som stöd i det praktiska arbetet med sjukskrivningar.
Risker och nytta med sjukskrivning, rehabiliteringsplan	Hur man tillsammans med patienten värderar nytta och risker vid sjukfrånvaro och sjukskrivning i relation till medicinska behov samt upprättar en rehabiliteringsplan.
Medikalisering	Hur man tillsammans med patienten kan undvika medikalisering och förebygga hälsorisker vid långvarig sjukskrivning.
Aktörers olika uppfattning om behov av sjukskrivning	Att hantera olika uppfattning om behovet av sjukskrivning: <ul style="list-style-type: none"> • mellan patienten och läkaren • mellan patienten, läkaren och arbetsgivaren • mellan olika personer i vårdteamet • mellan patienten, läkaren och handläggaren på Försäkringskassan • mellan aktörer utanför sjukvården
Överta ställningstagande till sjukskrivning	Överta ansvaret för försäkringsmedicinsk bedömning och ställningstagande till sjukskrivning från kollega som tidigare initierat sjukskrivning.

Specialistkompetenta läkare

Utbildningens mål

Specialistkompetenta läkare behöver kontinuerlig fortbildning för att upprätthålla kompetens inom sitt kliniska verksamhetsområde. Detta gäller även det försäkringsmedicinska kunskapsområdet eftersom det regelbundet sker förändringar i form av ändrad lagstiftning och handläggning hos myndigheter samt ändrade intygsformulär.

Kompetensmål

Utgångspunkt för vägledningens kompetensmål är att läkaren genomgått utbildning i försäkringsmedicin under sin specialiseringstjänstgöring och då uppnått fastställda kompetensmål för specialiteten.

Mål 1-4 är generella för alla kliniska specialiteter. Mål 5-6 berör specialiteter som gör bedömningar och utfärdar intyg inom socialförsäkringsområdet.

Inriktningen är att den specialistkompetenta läkaren efter fortbildningen kan:

Hantera förändringar av lagar och föreskrifter gällande det försäkringsmedicinska området i det kliniska arbetet.

Utfärda olika medicinska intyg och utlåtanden med god kvalitet och enligt gällande regelverk.

Integrera nya rön från forskning och utveckling i sin egen och verksamhetens försäkringsmedicinska praxis.

Handleda läkare under utbildning vad gäller försäkringsmedicinska frågeställningar inom specialiteten.

Värdera konsekvenserna av sjukfrånvaro och sjukskrivning tillsammans med patienten och utifrån gällande regelsystem, samt förstärka individens resurser för att främja hälsa och återgång i arbete.

Utförma en ändamålsenlig och realistisk rehabiliteringsplan tillsammans med patienten och övriga vårdteamet utifrån gällande regelsystem

Fortbildningens innehåll

Innehåll och behov av fördjupning inom olika avsnitt anpassas beroende på specialitet och grundkunskaper.

Specialistkompetenta läkares fortbildning

Områden som bedöms lämpliga för särskilda kurser inom kunskapsområdet försäkringsmedicin som komplement till kollegiala möten, seminarier, arbetsplatsträffar och möten med Arbetsförmedlingen, Försäkringskassan och socialtjänsten.

Innehåll	Beskrivning
Lagar, förordningar och föreskrifter	Innehåll och förändringar inom aktuella regelverk: lagar, förordningar och föreskrifter och dess handläggning. <ul style="list-style-type: none">• Socialförsäkring (sjukförsäkring, arbetsskadeförsäkring, assistansersättning, omvårdnadsbidrag), arbetslöshetsförsäkring, försörjningsstöd, privata och kollektivavtalade försäkringar• Förändringar i formulär för medicinska utlåtanden
Medicinskt betingade funktionshinder och försäkringsmedicinska frågeställningar	Sambandet mellan medicinskt (medfödd eller förvärvad sjukdom och, skada) betingade funktionshinder och olika försäkringsmedicinska frågeställningar.
Vägledning och kunskapsstöd	Uppdatering av befintliga och nya vägledning och kunskapsstöd.
Jämlikhet, jämställdhet och våld i nära relation	Frågor runt jämlikhet, jämställdhet och våld i nära relationer kopplat till sjukskrivning.
Behandling	Tillämpning av försäkringsmedicinska aspekter i behandling av enskild patient utifrån dennes behov och förutsättningar.
Försäkringsmedicinska frågeställningar vid kontakter med patienter, myndigheter och andra organisationer	Hantering av försäkringsmedicinska frågeställningar i kontakter med patienter, myndigheter och andra organisationer.
Utformning av medicinska underlag	Utformning av medicinska underlag och utlåtanden enligt lagstiftning, Socialstyrelsens föreskrifter och rekommendationer på ett språk och med en terminologi som är förståelig för patienter och andra aktörer.

Medicinskt sakkunniga läkare

Utbildningens mål

En läkare som är medicinskt sakkunnig i försäkringsmedicin behöver fördjupad kompetens inom det försäkringsmedicinska kunskapsområdet. Uppgiften kan vara att ge stöd både på övergripande regionnivå och till kollegor och medarbetare i det praktiska försäkringsmedicinska arbetet. Förutom expertkunskap behövs även legitimitet och förankring inom hälso- och sjukvårdsorganisationen.

Lämplig bakgrund är specialistkompetens inom en klinisk specialitet, med egen erfarenhet av att göra försäkringsmedicinska bedömningar och att utfärda medicinska utlåtanden. Utöver det är handledarkompetens, erfarenhet inom kvalitets- och patientsäkerhetsarbete samt kunskapsstyrning, tillsammans med erfarenheter som verksamhetschef eller chefläkare, lämplig bakgrund beroende på uppdragets karaktär.

Kompetensmål

Kompetensutvecklingen syftar till att den som är medicinskt sakkunnig ska kunna hantera frågeställningar som berör hälso- och sjukvårdens försäkringsmedicinska arbete. Kompetensmålen förutsätter grundläggande kompetens motsvarande vägledning för specialiseringstjänstgöring.

Kunna förstå, bedöma och förklara:

Hur förändringar av lagar och föreskrifter gällande det försäkringsmedicinska området påverkar det kliniska arbetet.

Vad som behövs för att hälso- och sjukvården ska kunna utfärda olika intyg och medicinska utlåtanden med god kvalitet och enligt gällande regelverk.

Hur ledning och styrning av hälso- och sjukvården kan säkerställa kvalitet och patientsäkerhet i det försäkringsmedicinska arbetet.

Vad det innebär att integrera försäkringsmedicinska bedömningar som en del av vård och behandling.

Hur sjukskrivning och andra försäkringsmedicinska frågeställningar ska hanteras utifrån jämlika och jämställda förutsättningar.

Hur sjukvården kan hantera det försäkringsmedicinska uppdraget ur såväl medicinsk som försäkringsmedicinsk och kommunikativ synvinkel.

Hur förändringar av lagar och föreskrifter inom det försäkringsmedicinska området påverkar det kliniska arbetet.

Kunna stödja utveckling av kvalitet och patientsäkerhet:

Genom rådgivning, utbildningsinsatser och handledning:

- bidra till kompetensutveckling av läkare och annan sjukvårdspersonal runt försäkringsmedicinska frågeställningar

Genom information och rådgivning:

- bistå politiker och tjänstepersoner inom hälso- och sjukvården med sakkunskap inom det försäkringsmedicinska kunskapsområdet

Genom rådgivning och handledning:

- ge stöd till verksamhetsansvariga runt ledning och organisering av det försäkringsmedicinska arbetet

Genom att bistå i utbildnings- och informationsinsatser:

- riktade till andra aktörer som patientföreningar, arbetsgivare och myndigheter om frågor som berör hälso- och sjukvårdens försäkringsmedicinska uppdrag och dess avgränsning

Vidareutbildningens innehåll

Innehåll och behov av fördjupning inom olika avsnitt anpassas beroende på grundkunskaper och tidigare erfarenheter samt uppdragets karaktär och var i organisationen läkaren befinner sig.

Medicinskt sakkunnig läkares vidareutbildning

Huvudsaklig kompetensutvecklingen sker genom praktisk handläggning av olika frågeställningar och ärenden, och genom kollegiala möten, seminarier och möten med andra aktörer.

Innehåll	Beskrivning
Lagar, förordningar och föreskrifter	Förändringar inom aktuella regelverk; lagar, förordningar och föreskrifter.
Handläggningens påverkan på hälso- och sjukvården	Hur myndigheternas och försäkringsbolagens handläggning påverkar hälso- och sjukvården.
Kvalitet och patientsäkerhet	Kvalitet och patientsäkerhetsaspekter i relation till försäkringsmedicinska frågeställningar.
Tillämpning av försäkringsmedicin inom ledning och styrning	Tillämpning av försäkringsmedicinska aspekter i ledning, styrning och organisering av hälso- och sjukvården utifrån patienternas behov och förutsättningar.
Försäkringsmedicinska frågeställningar vid kontakter med patienter, myndigheter och andra organisationer.	Hantering av försäkringsmedicinska frågeställningar i kontakter med patienter, myndigheter och andra organisationer.

Jämlikhet, jämställdhet och våld i nära relation	Frågor runt jämlikhet, jämställdhet och våld i nära relationer kopplat till försäkringsmedicinska frågeställningar.
Utveckling av hälso- och sjukvårdens arbete med försäkringsmedicin	Vetenskap och beprövad erfarenhet som grund för utveckling av hälso- och sjukvårdens arbete med försäkringsmedicinska frågeställningar.
Användning av kunskapsstöd	Kunskapsstöd och evidensbaserad medicin i arbetet med försäkringsmedicinska frågeställningar.

Funktion för koordinering

Utbildningens mål

Rehabiliteringskoordinatören behöver ha kompetens att kunna hantera försäkringsmedicinska frågeställningar i sjukskrivnings- och rehabiliteringsprocessen inom hälso- och sjukvården. Funktion för koordinering är relativt ny och under utveckling. Därför behövs kunskaper som hjälper rehabiliteringskoordinatören att tydliggöra och avgränsa det egna uppdraget i relation till sin egen yrkesprofession och till andra professioner inom hälso- och sjukvården.

Det finns också behov av kunskap om verksamhetens ansvar i relation till andra professioner inom hälso- och sjukvården och verksamhetens ansvar i relation till andra aktörer, exempelvis patientens arbetsgivare och Försäkringskassan .

Vägledningen beskriver kompetensmål och förslag på innehåll och upplägg av kompetensutveckling för hela uppdraget funktion för koordinering⁷ och är inte avgränsat till kunskapsområdet försäkringsmedicin. Uppdraget kan tillämpas av regionerna och utformas efter behov. Tillägg i uppdraget kan förekomma.

Förkunskaper och utbildning

Enligt lagen om koordineringsinsatser⁸ finns inga formella utbildningskrav för att utföra uppdraget som rehabiliteringskoordinator. Rekommenderad utbildningsbakgrund är legitimerad hälso- och sjukvårdspersonal, exempelvis arbetsterapeut, fysioterapeut, sjuksköterska eller kurator. Annan lämplig bakgrund kan vara socionom eller rehabiliteringsvetare. Den som innehar funktionen bör ha grundläggande kunskap om hälso- och sjukvården och dess uppdrag och om det svenska välfärdssystemet.

Utbildningsinsatser och annan kompetensutveckling bör möta både rehabiliteringskoordinatörens- och verksamhetens behov och utgå från om funktionen enbart är operativ eller också strategisk. Kompetensutvecklingen behöver anpassas till den enskildes bakgrundskunskaper, profession och tidigare yrkeserfarenheter.

Om rehabiliteringskoordinatören inte är legitimerad hälso- och sjukvårdspersonal behöver grundläggande kunskap om hälso- och sjukvård och medicinsk rehabilitering ingå som en del i kompetensutvecklingen.

⁷ I vägledningen används benämningen *rehabiliteringskoordinator* för den person som har uppdrag inom funktion för koordinering.

⁸ [Lag om koordineringsinsatser för sjukskrivna patienter](#)

Kompetensstegen för rehabiliteringskoordinatorer

Kompetensutveckling rekommenderas att göra i två steg:

1. Basutbildning – erbjuds vanligtvis inom regionerna.
2. Vidareutbildning – erbjuds via uppdragsutbildningar på högskolenivå eller motsvarande utbildning på högskolenivå.

Planering av innehåll, upplägg och i vilken omfattning utbildningsinsatsen ska genomföras bör anpassas till syfte, målgrupp och vilket behov som finns av basutbildning och vidareutbildning.

Kompetensmål

Kunskap och förståelse

Rehabiliteringskoordinatören ska ha god kännedom om:

Lagar och andra föreskrifter som berör hälso- och sjukvårdens arbete inom det försäkringsmedicinska området.

Hur olika professioners kompetens kan bidra till hälso- och sjukvårdens arbete, med fokus på försäkringsmedicinsk bedömning, återgång i arbetslivet och strategier för ett gott teamarbete.

Vanligt förekommande riskfaktorer för medikalisering och långvarig sjukskrivning.

Hur sociodemografiska, arbetsmarknadsmässiga och ekonomiska faktorer samvarierar med ohälsa och sjukfrånvaro.

Olika aktörers uppdrag, ansvar och resurser samt hur dessa relaterar till varandra i sjukskrivnings- och rehabiliteringsprocessen.

Socialstyrelsens försäkringsmedicinska beslutsstöd och hur det kan användas i arbetet med sjukskrivning och vid återgång i arbetslivet.

Hur statistik tolkas och används som ett verktyg i det försäkringsmedicinska arbetet.

Färdighet och förmåga

Rehabiliteringskoordinatören ska kunna:

Diskutera och integrera försäkringsmedicinska frågeställningar i vård, behandling och rehabilitering.

Samverka med arbetsgivare tidigt i patientens sjukfall för en effektiv sjukskrivningsprocess.

Belysa hur problem på arbetsplatsen och i familjesituationen påverkar hälsa och arbetsförmåga.

Samverka inom vårdenheten och med andra aktörer inom och utanför hälso- och sjukvården i försäkringsmedicinska frågor som rör patienten.

Tillsammans med vårdteamet utforma en ändamålsenlig och realistisk rehabiliteringsplan för patientens återgång i arbetslivet.

Bedömningsförmåga och förhållningssätt

Rehabiliteringskoordinatören ska kunna:

Bedöma behov av koordinerande insatser inom hälso- och sjukvården.

Uppmärksamma tidiga signaler och riskfaktorer, i syfte att undvika eller minska sjukskrivning.

Värdera försäkringsmedicinska frågor med utgångspunkt från jämlik och jämställd vård med hänsyn till patientens kön, etnisk tillhörighet, trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning och ålder.

Värdera hur frågor kring ojämlik sjukskrivning kan påverkas av sociodemografiska, arbetsmarknadsmässiga och ekonomiska faktorer.

Värdera konsekvenserna av patientens sjukskrivning och möjligheten att förstärka patientens resurser för att främja hälsa och återgång i arbetslivet.

Reflektera över etiska problem samt värde- och rollkonflikter kopplat till sjukskrivning.

Reflektera utifrån ett problemlösande förhållningssätt, ta vara på patientens resurser samt motivera till egenansvar.

Kompetensmålen kan uppnås genom:

Auskultation/medsittning: Vid patientmöte där försäkringsmedicinsk bedömning och utfärdande av försäkringsmedicinska utlåtanden genomförs, samt uppföljande diskussion om vägval och förhållningssätt.

Handledning: Kan genomföras av en erfaren rehabiliteringskoordinator eller processledare från regionens hälso- och sjukvårdsledning.

Kurser och utbildning: Basutbildning innehållande teoretiska moment, gruppdiskussioner och fallbeskrivningar utifrån mål och beskrivning av innehåll i vägledningen. Fördjupad kunskap kan uppnås genom vidareutbildning på högskolenivå, exempelvis uppdragsutbildningar inom Funktion för koordinering.

Nätverksträffar och arbetsplatsträffar: Kontinuerlig fortbildning inom den egna verksamheten eller via regionala och nationella nätverk för rehabiliteringskoordinatorer.

Basutbildning för rehabiliteringskoordinator

Basutbildningen som erbjuds inom regionerna för rehabiliteringskoordinatorer varierar i upplägg och omfattning men innehållet är dock i stort sett lika för alla. Utbildningen kan antingen ske i grupp med föreläsningar och diskussioner eller individuellt via webbutbildningar och egna studier. Förslag på innehåll beskrivs utifrån sex olika teman.

1. Aktuella regelsystem och fastställda rekommendationer

Innehåll	Beskrivning
Lagar, förordningar och föreskrifter	Hur lagar, förordningar och föreskrifter reglerar det försäkringsmedicinska arbetet och påverkar patienten.
Exempel på lagstiftning som berör hälso- och sjukvården för funktion för koordinering	<ul style="list-style-type: none"> • Hälso- och sjukvårdslagen • Patientsäkerhetslagen • Patientskadlagen • Offentlighets- och sekretesslagen • GDPR • Patientdatalagen • Lagen om koordinering av sjukskrivna patienter
Hälso- och sjukvårdens uppdrag, roll och ansvar	Utifrån de lagar, förordningar och föreskrifter som reglerar hälso- och sjukvården och sjukvårdspersonalens yrkesutövning.
Socialstyrelsens intygsföreskrift	Om intygsföreskriftens betydelse för bedömning och utfärdande av intyg.
Lagstiftning som reglerar patienternas behov av medicinska bedömningar och utlåtanden vid sjukskrivning	Kännedom om förmåner som exempelvis sjuklön, sjukpenning, rehabiliteringsersättning, sjuk- och aktivitetsersättning.
Etiska riktlinjer	Hur etiska riktlinjer kan ge stöd i arbetet med försäkringsmedicinska frågeställningar och i förhållningssättet vid kontakt med patienterna.
Socialstyrelsens försäkringsmedicinska beslutsstöd	Vad de övergripande principerna och diagnosspecifika rekommendationerna i Socialstyrelsens försäkringsmedicinska

	beslutsstöd innebär och hur de kan användas i det praktiska arbetet med sjukskrivning och rehabilitering.
Regionala riktlinjer och lokala försäkringsmedicinska rutiner	Kunskap om regionala riktlinjer och lokala rutiner och hur de kan användas som stöd för kvalitet och patientsäkerhet.

2. Medicinska intyg och utlåtanden

Innehåll	Beskrivning
Dokumentation	Hur försäkringsmedicinska bedömningar och rekommendationer ska dokumenteras i patientjournalen.
Hur känslig medicinsk information ska hanteras	Hur mottagarens behov ska balanseras mot sekretessregler och samtycke.
Beskrivning av funktionsnedsättning och aktivitetsbegränsning	Hur hälso- och sjukvården kan beskriva en patients funktionsnedsättning och aktivitetsbegränsning i relation till sjukdom eller skada.
ICF	Hur International Classification of Functioning, ICF, är uppbyggd och kan användas för att beskriva funktionstillstånd och funktionshinder.

3. Aktörernas uppdrag, roller, ansvar

Innehåll	Beskrivning
Arbetsgivarens ansvar	Arbetsplatsinriktad rehabilitering och möjligheter till anpassning av arbetsplats, arbetsuppgifter, arbetstider.
Övriga aktörers uppdrag och ansvar i sjukskrivnings- och rehabiliteringsprocessen	Hur övriga aktörers uppdrag och ansvar relaterar till varandra (patienten, företagshälsovård, försäkringskassa, arbetsförmedling, socialtjänst).
Aktörernas informationsbehov	Vilken information de olika aktörerna kan behöva från hälso- och sjukvården för att kunna ta sitt lagstiftade ansvar.
Hälso- och sjukvårdens informationsbehov	Vilken information hälso- och sjukvården behöver från de olika aktörerna för en kvalitetssäker och effektiv sjukskrivningsprocess.

4. Sjukdom, funktionshinder och arbete

Innehåll	Beskrivning
Bedömning av funktionsnedsättning och aktivitetsbegränsning	Hur olika professioner inom hälso- och sjukvården kan: <ul style="list-style-type: none">• bedöma en patients funktionsnedsättning och aktivitetsbegränsning• göra en försäkringsmedicinsk bedömning och ge rekommendationer för att undvika medikalisering och långvarig sjukskrivning
Sjukskrivnings- och rehabiliteringsplan	Hur en sjukskrivnings- och rehabiliteringsplan upprättas och följs upp.
Ojämlighet vid sjukskrivning	Hur hälso- och sjukvården kan arbeta för att det försäkringsmedicinska arbetet ska vara jämlikt och jämställt.
Jämställdhet och våld i nära relation	Hur jämställdhet och våld i nära relation kan påverka sjukskrivning- och rehabilitering.
Risk- och friskfaktorer	Risk- och friskfaktorer på arbetet och i familjesituationen för att undvika eller förebygga omotiverad sjukskrivning.
Levnadsvanor	Hur patienters levnadsvanor påverkar hälsa och återgång i arbetslivet
Betydelsen av arbete	Förvärvsarbete som ett hälsofrämjande värde, där patientens förmåga och möjligheter kopplat till arbete står i centrum.
Hinder och möjligheter med förvärvsarbete	Resurser och verktyg för möjlighet att arbeta trots sjukdom och funktionshinder.

5. Stöd till patienten, samordning och samverkan

Innehåll	Beskrivning
Personcentrerad vård	Skapa förutsättningar för personcentrerad vård genom att utgå från patientens behov och förutsättningar i sjukskrivnings- och rehabiliteringsprocessen.
Personligt stöd	Stödja patienten att vara delaktig genom en personcentrerad sjukskrivnings- och rehabiliteringsprocess.

Förhållningssätt	Professionellt och problemlösande förhållningssätt av relevans för det försäkringsmedicinska arbetet.
Intern samverkan	Vilken kompetens olika professioner inom hälso- och sjukvården kan bidra med och hur man kan samarbeta med försäkringsmedicinska frågeställningar.
Kartläggningssamtal	Hur man genomför ett strukturerat kartläggningssamtal som underlag för en försäkringsmedicinsk bedömning och identifierar behov av behandling och rehabilitering.
Informationsspridning och teamwork	Förutsättningar för informationsspridning och kommunikation i team, vårdenhet och med andra aktörer inom hälso- och sjukvården.
Samverkan med externa aktörer	Hur rehabiliteringskoordinatören initierar och medverkar i samverkan med aktörer utanför hälso- och sjukvården.
Samverkan med arbetsgivare	Hur hälso- och sjukvården kan samverka med arbetsgivare i syfte att stödja en effektiv sjukskrivnings- och rehabiliteringsprocessen.
Sekretess och GDPR	Hur känslig medicinsk information ska hanteras och kommuniceras mellan aktörer utifrån gällande lagstiftning.

6. Ledning och styrning (strategisk funktion)

Innehåll	Beskrivning
Utformning av ledningssystem och rutiner	Hur lokala ledningssystem och rutiner för det praktiska arbetet på vårdenheten kan utformas och användas som stöd för kvalitet och patientsäkerhet.
Att bistå verksamhetschefen	Hur rehabiliteringskoordinatören kan bistå verksamhetschefen med underlag för ledning och styrning.
Socialstyrelsens föreskrift om ledningssystem	Vad Socialstyrelsens föreskrift om ledningssystem för systematiskt kvalitetsarbete innebär för vårdenhetens arbete med sjukskrivning och rehabilitering.
Statistik för uppföljning	Hur statistik om sjukfrånvaro och vårdenhetens sjukskrivningar kan användas för uppföljning och utveckling

	av arbetet med sjukskrivning och rehabilitering.
Krav, kvalitet och ledarskap	Krav på verksamheten utifrån föreskrifter, ledarskapets betydelse för kvalitet i det försäkringsmedicinska arbetet på vård-enheten och arbetsmiljön för involverad personal.

Förslag på utbildningsmaterial:

- Regionens ledningssystem, rutiner och riktlinjer inom försäkringsmedicin
- Regionens uppdragsbeskrivning och kvalitetssäkringsuppdrag för funktion för koordinering
- SKR:s [webbutbildning i Rehabiliteringskoordinering](#), samt övrigt [stödmaterial](#), Metodbok för koordinering och filmer
- SKR:s [webbutbildning i Klinisk försäkringsmedicin](#), avsnittet för AT/ BT-läkare och övrig hälso- och sjukvårdspersonal
- Regionens interna utbildning för funktion för koordinering

Vidareutbildning för rehabiliteringskoordinatorer

Vidareutbildning för rehabiliteringskoordinatorer erbjuds för närvarande i vissa regioner via uppdragsutbildningar vid några universitet. Utbildningarna ges i de flesta fall på avancerad nivå och omfattar 7,5 högskolepoäng. Innehållet överlappar delvis regionernas basutbildningar och varierar något mellan olika lärosäten, men fokus ligger på att fördjupa, kritiskt granska, analysera och värdera kunskaper inom det försäkringsmedicinska området.

Fördjupningsuppgifter, seminarier och skriftliga rapporter ingår också som obligatoriska moment i uppdragsutbildningarna.

Fördjupning inom kunskapsområden som är relevanta för rehabiliteringskoordinatorer kan också ske via fristående kurser inom det ordinarie kursutbudet vid högskolor och universitet på flera studieorter i landet.

Hälso- och sjukvårdspersonal

Behov av kompetens inom försäkringsmedicin

Patienter som söker hälso- och sjukvård kan, utöver vård och behandling, även behöva en bedömning av hur sjukdomen eller skadan påverkar förmågan att kunna arbeta. För att det försäkringsmedicinska arbetet ska kunna utföras med god kvalitet enligt Socialstyrelsens nationella indikatorer för God vård⁹, behöver hälso- och sjukvårdspersonal ha kompetens inom detta område.

I grundutbildningen för alla hälso- och sjukvårdsprofessioner ingår kunskap om det svenska välfärdssystemet och dess uppbyggnad och om hälso- och sjukvårdens uppdrag. Däremot är kunskapen begränsad inom det försäkringsmedicinska kunskapsområdet. För personal som inte har en legitimeringsgrundande vårdutbildning är kompetensen inom området ofta ännu mer begränsad.

All personal som arbetar med försäkringsmedicinska frågeställningar kan därför ha behov av ökad kompetens inom området. Det finns också behov av kontinuerlig fortbildning för att upprätthålla sin kompetens, eftersom förutsättningarna för arbetet regelbundet förändras genom ändrad lagstiftning och regelverk eller nya riktlinjer och rutiner.

Enligt Socialstyrelsen är sjukskrivning en del av vård och behandling och i bemötandet av patienterna är det viktigt att förstå att delaktighet i samhället och meningsfull sysselsättning genom arbete är en del av att uppnå god hälsa. Det försäkringsmedicinska arbetet angår alla på vårdenheten och det är viktigt att personalen har en samsyn i försäkringsmedicinska frågor.

Kompetensmål

I den här vägledningen beskrivs kompetensmål och förslag på innehåll i utbildningen riktat till den personal inom hälso- och sjukvården som är involverad i verksamhetens försäkringsmedicinska arbete.

Utbildningsinsatserna syftar till att personal inom hälso- och sjukvården ska kunna förstå och bidra till vårdteamets och vårdenhetens försäkringsmedicinska arbete. Kompetensmålen förutsätter grundläggande kunskap om hälso- och sjukvård och det svenska välfärdssystemet. Utbildningen för hälso- och sjukvårdspersonal är inte lika formaliserad som läkares grundutbildning, allmän- och specialisttjänstgöring samt för funktion för koordinering. Målen är istället uppdelade i generella respektive specifika mål.

De generella målen gäller för samtliga kliniska verksamheter och riktar sig till all personal inom hälso- och sjukvården som deltar i eller berörs av försäkringsmedicinskt arbete.

⁹ [Socialstyrelsens Nationella indikatorer för god vård.pdf](#)

De specifika målen gäller för hälso- och sjukvårdprofessioner som gör egna försäkringsmedicinska bedömningar och utfärdar vissa intyg, exempelvis arbetsterapeuter, fysioterapeuter, sjuksköterskor, kuratorer och psykologer.

Generella mål

Personal inom hälso- och sjukvården ska ha kännedom om:

Lagar och andra föreskrifter som berör hälso- och sjukvården inom det försäkringsmedicinska området.

Personal inom hälso- och sjukvården ska kunna:

Samarbeta med övriga professioner och vårdteam vid bedömning av patientens funktions- och aktivitetsbegränsning vid försäkringsmedicinska frågeställningar.

Tillämpa ett etiskt förhållningssätt i bemötandet med patienter som har försäkringsmedicinska behov.

Specifika mål

Hälso- och sjukvårdprofessioner som gör egna bedömningar och utfärdar vissa intyg ska kunna:

Göra bedömningar av funktionsnedsättning och aktivitetsbegränsning i förhållande till arbete.

Integrera försäkringsmedicinska aspekter vid vård, behandling och rehabilitering av sjukskrivna patienter.

Uppmärksamma tidiga signaler och riskfaktorer för återkommande korttids- eller långvarig sjukskrivning.

Agera för att undvika medikalisering och långvarig sjukskrivning.

Värdera konsekvenserna av patientens sjukskrivning och möjligheten att förstärka individens resurser tillsammans med patienten och övriga vårdteamet för att främja hälsa och återgång i arbetslivet.

Utforma en ändamålsenlig och realistisk rehabiliteringsplan tillsammans med patienten och övriga vårdteamet.

Initiera tidig kontakt med arbetsgivare eller arbetsförmedling.

Utbildningens innehåll – generell kompetens

Förslag på innehåll och behov av fördjupning inom olika områden för att uppnå de generella och specifika kompetensmålen. Innehållet bör anpassas både till

den enskildes bakgrundskunskaper och funktion, och utifrån vårdenhetens uppdrag och patientunderlag.

Ha kännedom om:

Innehåll	Beskrivning
Lagstiftning som berör hälso- och sjukvården inom det försäkringsmedicinska området	<ul style="list-style-type: none"> • Hälso- och sjukvårdslagen • Patientsäkerhetslagen • Patientskadelagen • Offentlighets- och sekretesslagen • GDPR • Patientdatalagen • Lag om koordinering för sjukskrivna patienter
Hälso- och sjukvårdens uppdrag, roll och ansvar	Utifrån de lagar, förordningar och föreskrifter som reglerar hälso- och sjukvården och sjukvårdspersonalens yrkesutövning och i relation till försäkringsmedicinska frågeställningar.
Förmåner inom området sjukförsäkring och funktionshinder	Förmåner som är aktuella för patienten, (sjuklön, sjukpenning, sjuk- och aktivitetsersättning, rehabiliteringsersättning).
Uppdrag och ansvar i sjukskrivnings- och rehabiliteringsprocessen	Kunskap om hälso- och sjukvårdens ansvar i relation till övriga aktörers ansvar i sjukskrivnings- och rehabiliteringsprocessen (patienten, dennes arbetsgivare, företagshälsovård, försäkringskassa, arbetsförmedling, socialtjänst)

Ha kunskap om:

Innehåll	Beskrivning
Samverkan vid bedömning av funktionsnedsättning och aktivitetsbegränsning	Hur vårdteamet kan samarbeta för att bedöma en patients funktionsnedsättning och aktivitetsbegränsning.
Regionala riktlinjer och lokala försäkringsmedicinska rutiner	Kunskap om regionala riktlinjer och lokala rutiner och hur de kan användas som stöd för kvalitet och patientsäkerhet.
Rehabiliteringskoordinators roll	Rehabiliteringskoordinators uppdrag och ansvar i sjukskrivnings- och rehabiliteringsprocessen.
Dokumentation	Hur underlag för bedömningar och försäkringsmedicinska ställnings-

	taganden ska dokumenteras i patientjournalen.
Ojämlighet vid sjukskrivning	Risker för ojämlikhet avseende kön, etnicitet och socioekonomiska faktorer som kan uppstå vid försäkringsmedicinska frågeställningar.
Jämställdhet och våld i nära relation	Hur jämställdhet och våld i nära relation kan påverka sjukskrivning- och rehabilitering.
Risk- och friskfaktorer	Risk- och friskfaktorer för att förebygga långvarig sjukskrivning och medikalisering.
Levnadsvanor	Hur patienters levnadsvanor påverkar återgång i arbetslivet.
Försäkringskassans samordningsansvar	Vad Försäkringskassans samordningsansvar innebär.

Utbildningens innehåll – specifik kompetens

Ha kännedom om:

Innehåll	Beskrivning
Andra lagar och förmåner av betydelse vid sjukskrivning och rehabilitering	<ul style="list-style-type: none"> • Arbetsmiljölagstiftning • Lagen om anställningsskydd • Arbetslöshetsförsäkring • Försörjningsstöd • Socialtjänstlagen

Ha kunskap om:

Innehåll	Beskrivning
Samverkan vid bedömning av funktionsnedsättning och aktivitetsbegränsning	Hur vårdteamet kan samarbeta för att bedöma en patients funktionsnedsättning och aktivitetsbegränsning.
Socialstyrelsens intygsföreskrift	Om intygsföreskriftens betydelse för bedömning och vid utfärdande av intyg.
Etiska riktlinjer	Hur etiska riktlinjer kan ge stöd i arbetet med försäkringsmedicinska frågeställningar och i förhållningssättet vid kontakt med patienter.
Försäkringskassans ärendeslag	Rehabiliteringskedjan, sjuk- och aktivitetsersättning, förebyggande sjukpenning.

Socialstyrelsens försäkringsmedicinska beslutsstöd	Vad de övergripande principerna och diagnosspecifika rekommendationerna i Socialstyrelsens försäkringsmedicinska beslutsstöd innebär och hur de kan användas i det praktiska försäkringsmedicinska arbetet.
Försäkringsmedicinska intyg och utlåtanden	Intygföreskriften och vilken information ett medicinskt utlåtande ska och får innehålla. Vem som har ansvar, rättighet och i vissa fall skyldighet att utfärda försäkringsmedicinska intyg och utlåtanden.
ICF	Hur International Classification of Functioning, ICF, är uppbyggd och kan användas i försäkringsmedicinska frågor.
Beskrivning av funktionsnedsättning och aktivitetsbegränsning	Hur en patients funktionsnedsättning och aktivitetsbegränsning kan beskrivas vid utfärdande av intyg, med stöd av ICF.
Kompetens hos olika sjukvårds- och hälsoprofessioner	Kunskap och kännedom om vad respektive hälso- och vårdprofession har för försäkringsmedicinsk kompetens vid bedömning av en persons funktionsnedsättning och aktivitetsbegränsning.
Samverkan med arbetsgivare	Betydelsen av tidig kontakt med arbetsgivare/ arbetsförmedling för en effektiv sjukskrivningsprocess.
Bedömning av funktionsnedsättning och aktivitetsbegränsning	Hur hälso- och sjukvården bedömer patientens funktionsnedsättning och aktivitetsbegränsning i förhållande till arbetet.
Sjukskrivnings- och rehabiliteringsplan	Bidra till att en sjukskrivnings- och rehabiliteringsplan upprättas och följs upp.
Individfaktorer	Vikten av patientens tilltro till sin egen förmåga och egna ansvar.

Individuell kompetensutveckling

Kompetensutbildning inom försäkringsmedicin ska som vid annan kompetensutveckling ske som en integrerad del i vård och behandling. En planering för när och hur kompetensutveckling ska genomföras kan tas upp vid introduktionen av en nyanställd och därefter i samband med årliga medarbetarsamtal och vid arbetsplatsträffar.

Kompetensutveckling kan ske genom:

- Auskultation/ medsittning vid patientmöte där försäkringsmedicinsk bedömning och utfärdande av medicinska utlåtanden genomförs samt uppföljande diskussion om vägval och förhållningssätt
- Kurser och utbildningar i form av seminarier, webbutbildning, handledning
- Arbetsplatsträffar och fortbildningsdagar på vårdenheten
- Nätverksmöten inom egna professionen

Bilaga 1. Delmål läkares specialiseringstjänstgöring

Målbeskrivningarna för läkares specialiseringstjänstgöring är uppdelade i krav som gäller för alla specialiteter (a), för många specialiteter (b) och sådana som är specifika för varje specialitet (c).

I målbeskrivningarna används begreppet *behärska* för att uttrycka det mest omfattande kompetenskravet. Här avses att läkaren uppvisar de kunskaper, färdigheter och förhållningssätt som krävs för att fullständigt och självständigt kunna utföra de arbetsuppgifter som förekommer inom den aktuella specialiteten. Det kan till exempel vara att läkaren kan bedöma, utreda, diagnostisera, behandla och följa upp en patient samt använda relevanta tekniker och metoder.

Begreppet *ha kunskap* används för att uttrycka ett kompetenskrav som är mindre omfattande och handlar då ofta om teoretiska kunskaper och ha-känedom används för att uttrycka det minst omfattande kompetenskravet. I målbeskrivningarna anges även när genomförandet av utbildningsaktiviteter ska styrkas genom intyg.

Generella delmål (a och b) i Socialstyrelsens målbeskrivning av relevans för kompetens och lärande inom det Försäkringsmedicinska området

Delmål a1. Medarbetarskap, ledarskap och pedagogik

Den specialistkompetenta läkaren ska kunna:

- ta ett ansvar för utvecklingen av det multiprofessionella samarbetet
- ta ett ansvar för samarbetet med patienter och närstående
- samarbeta i nätverk kring patienten
- samverka med aktörer utanför hälso- och sjukvården, till exempel socialnämnder, verksamheter inom socialtjänst, skola och försäkringskassa
- presentera och förklara medicinsk information på ett sätt som är förståeligt för mottagaren, såväl muntligt som skriftligt

Delmål a2. Etik, mångfald och jämlikhet

Den specialistkompetenta läkaren ska:

- uppvisa kunskap om innebörden av medicinsk-etiska principer samt kunna identifiera etiska problem och analysera dessa på ett strukturerat sätt
- kunna hantera värdekonflikter i det dagliga arbetet

- kunna bemöta människor som individer och med respekt oberoende av kön könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning och ålder

Delmål a4. Systematiskt kvalitets- och patientsäkerhetsarbete

Den specialistkompetenta läkaren ska kunna:

- ta ett ansvar för att förbättrande åtgärder, processer och rutiner för patientnytta genomförs systematiskt
- ta ett ansvar för integreringen av nya tekniker och metoder i det dagliga hälso- och sjukvårdsarbetet

Delmål a5. Medicinsk vetenskap

Den specialistkompetenta läkaren ska kunna:

- uppvisa fördjupade kunskaper om medicinskt vetenskapliga metoder och etiska principer
- kunna kritiskt granska och värdera medicinsk vetenskaplig information
- uppvisa ett medicinskt vetenskapligt förhållningssätt till rutiner och arbetsätt i det dagliga arbetet

Delmål a6. Lagar och andra föreskrifter samt hälso- och sjukvårdens organisation

Den specialistkompetenta läkaren ska uppvisa kunskap om:

- lagar och andra föreskrifter som gäller inom hälso- och sjukvården och för dess personal
- hälso- och sjukvårdens organisation och administration

Delmål b1. Kommunikation med patienter och närstående

Den specialistkompetenta läkaren ska kunna:

- anpassa sättet att kommunicera utifrån patienters och närståendes individuella behov och kommunikativa förmåga
- ge patienter och närstående svåra besked med respekt, empati och lyhördhet
- stärka patientens förmåga att hantera en förändrad livssituation till följd av sjukdom eller funktionsnedsättning
- samråda med patienter och närstående om patientens egenvård

Delmål b2. Sjukdomsförebyggande arbete

Den specialistkompetenta läkaren ska:

- kunna vägleda patienter i frågor om levnadsvanor i syfte att förebygga uppkomsten av sjukdomar som grundar sig i en eller flera levnadsvanor
- förbättra prognosen hos patienter med sjukdom som grundar sig i en eller flera levnadsvanor

Delmål b4. Försäkringsmedicin

Den specialistkompetenta läkaren ska kunna:

- tillämpa metoder inom försäkringsmedicin som en del av behandlingen av den enskilda patienten
- samverka i försäkringsmedicinska frågor som rör den enskilda patienten med aktörer inom och utanför hälso- och sjukvården

Kompetensutveckling i försäkringsmedicin

Denna rapport innehåller sju vägledningar för kompetensutveckling inom försäkringsmedicin, riktade till olika professioner inom hälso- och sjukvården. Vägledningarna är tänkta att användas som ett stöd för hälso- och sjukvårdens planering, ledning, styrning och kvalitetssäkring av utbildning och andra kompetensutvecklingsinsatser inom försäkringsmedicin. Målgrupper för vägledningarna är, förutom verksamhetschefer, andra som ansvarar för att personal inom hälso- och sjukvården har tillräcklig kompetens för det försäkringsmedicinska arbetet. Kursansvariga, utbildare och handledare kan också ha stöd av vägledningarna.

Upplysningar om innehållet
Cecilia Alfvén, cecilia.alfven@skr.se

© Sveriges Kommuner och Regioner, 2020
ISBN: 978-91-7585-845-6
Produktion: SKR